

Studieplan

for den fireårige
profesjonsutdanningen
for utøvende eurytmipedagoger
ved

Den norske Eurytmihøyskole

The Norwegian College of Eurythmy Oslo

**UTDANNINGEN GIR GRADEN BACHELOR,
DEN ER FIREÅRIG OG INNEHOLDER 240 STUDIEPOENG**

INNHOOLD

Studiepoeng (side 3)

Fag- og timetall (side4)

Innledning (side 5)

Studiets mål og innhold

Yrkesmuligheter

Om antroposofi, steinerpedagogikk og vår egenart

Rammene for eurytmiutdanningen (side 8)

Generelt om fag og timefordeling

Bredde- og dybde dimensjoner i studieplanen

Differensierte arbeids- og undervisningsformer

Studieintensitet – studieårets lengde

Oppfølging og faglig veiledning av studenter

Evalueringsordning og vurderingsformer (side 11)

Fremmøte, vurderingsformer, skikkethetsvurdering, praksis, vitnemål

Informasjon om høyskolens øvrige rutiner og reglement (side 15)

Opptaksreglement, studentreglement og individuell studieavtale

Studieplan med fagplaner (side 18)

Kunstfag Lydeurytmi (side 18)

Kunstfag Toneurytmi (side 22)

Andre kunstnerisk/praktiske fag (side 26)

Språkforming

Kor- og sangøvelser

Formtegning

Kostymer og lysdesign

Teoretiske fag (side 28)

Musikk lære

Musikkhistorie

Litteraturhistorie

Metrikk og poetikk

Kunsthistorie og estetikk

Anatomi

Astronomi

Pedagogisk/praktiske fag (side 30)

Menneskekunnskap/Antroposofi

Pedagogisk eurytmi og metodikk

Hospiterings- og praksisperioder

Ledelse av øvelsestimer

Studielitteraturliste (side 33)

STUDIEPOENG

for den fireårige profesjonsutdanningen for utøvende eurytmipedagoger

Emner

Emnetittel	Studiepoeng	Studieår
Kunstfag toneurytmi A	18	1
Kunstfag lydeurytmi A	18	1
Språkforming A	8	1
Musikklære A	8	1
Pedagogisk/praktiske fag A	<u>8</u>	1
	60	
Kunstfag toneurytmi B	18	2
Kunstfag lydeurytmi B	18	2
Språkforming B	6	2
Musikklære B	6	2
Pedagogisk/praktiske fag B + C	<u>12</u>	2
	60	
Kunstfag toneurytmi C	18	3
Kunstfag lydeurytmi C	18	3
Språkforming C	6	3
Musikklære C	6	3
Pedagogisk/praktiske fag D	<u>12</u>	3
	60	
Kunstfag toneurytmi D	20	4
Kunstfag lydeurytmi D	20	4
Pedagogisk/praktiske fag E	<u>20</u>	4
	60	
Poeng totalt	240	

Opptak til nytt studieår forutsetter *Bestått* på fagområder som gir studiepoeng.

For andre fagområder gjelder bekreftet dokumentert tilstedeværelse.

FAG OG TIMETALL

for den fireårige profesjonsutdanningen for utøvende eurytmipedagog

1.år	Timetall
Kunstfag eurytmi	604
Andre kunstnerisk/praktiske fag	189
Teoretiske fag	151
Pedagogisk/praktiske fag	190
Timetall 1.år	1134
2.år	Timetall
Kunstfag eurytmi	570
Andre kunstnerisk/praktiske fag	190
Teoretiske fag	147
Pedagogisk/praktiske fag	358
Timetall 2.år	1265
3.år	Timetall
Kunstfag eurytmi	612
Andre kunstnerisk/praktiske fag	190
Teoretiske fag	105
Pedagogisk/praktiske fag	358
Timetall 3.år	1265
4.år	Timetall
Kunstfag eurytmi	840
Pedagogisk/praktiske fag	425
Timetall 4.år	1265

INNLEDNING

EURYTMI

”Kunstnerisk belivende, pedagogisk dannende, terapeutisk virkende”

Eurytmi er en kunst som ved siden av de andre kunstarter viser et nytt menneskelig uttrykk. Gjennom språk og musikk åpenbarer den sine lovmessigheter – lovmessigheter som allerede finnes i musikk og språk. Den gjør det talte ord og det instrumentalt hørbare synlig, ja den gjør den indre bevegelse som pulserer gjennom de to nevnte kunster til sitt eget element. *Eurytmien er bevegelsen!*

Hele mennesket, det åndelige, det sjelelige og det fysiske finner sine opprinnelige krefter i denne kunsten. Rudolf Steiner som inaugurerte antroposofien, skapte i 1911 eurytmien ut fra antroposofiens åndelige kilder og derved kjennetegnes det enestående nye ved denne kunst. En kunst som har mennesket selv som instrument og som gir uttrykk for det som gjør oss til menneske, nemlig språket og musikken, må ha en dyp virkning på menneskets vesen. Derfor ble eurytmien utvidet og rettet også mot det pedagogiske og det terapeutiske område. Navnet Eurytmi er hentet fra det greske og betyr harmonisk bevegelse. *Eurytmi er synlig sang - toneeurytmi og synlig språk – lydeurytmi.*

I begynnelsen av 1920- årene ble den første eurytmiutdanningen opprettet i Stuttgart. Noen år senere ble det opprettet utdanninger ved Goetheanum i Dornach (Sveits), Wien, Berlin og London. I dag finnes det rundt 20 utdanningssteder for eurytmi i Europa, dessuten i USA, Australia, New Zealand, Brasil, Egypt, Israel, Russland og Syd-Afrika. *Alle utdanningene er fireårige.* I 1983 ble det opprettet en eurytmiutdanning i Moss som nå bærer navnet Den norske Eurytmihøyskole.

Den norske Eurytmihøyskole står inne i et *internasjonalt* miljø. Generelt er halvparten av studentene fra land utenfor Norden. Grunnlaget for arbeidet i lydeurytmien er det norske språk og den norske ditekunst. Det arbeides også med engelsk og tysk poesi. Dette utvider studentenes kulturelle horisont. I denne sammenheng er det av stor verdi at studentmiljøet er internasjonalt.

I den nåværende kultur erobres stadig nytt land. Det utvider vår forståelse og medopplevelse av tidens hendelser. Eurytmien vil være et bidrag til en kulturell fornyelse.

Studiets mål og innhold

Den norske Eurytmihøyskole har som mål å utdanne eurytmister som kan bidra med fornyende impulser på det pedagogiske, kunstneriske og terapeutiske området.

Studiet skal gi kompetanse til å undervise eurytmi på alle alderstrinn og gi en grunnkompetanse til fri kunstnerisk virksomhet. Studiet skal videre gi studenten evne til kritisk refleksjon og nyskapende tenkning, samt utvikle en forståelse av eurytmi som kunstart og dens funksjon i et kulturelt og samfunnsmessig perspektiv.

Faglig kompetanse:

- omgås fritt med de grunnleggende eurytmiske elementer i lyd - og toneeurytmi
- omgås fritt med koreografiske elementer/formkvaliteter
- omgås fritt med differensierte armbevegelser og bevegelser i hele skikkelsen
- gi dikt /musikk et kunstnerisk formuttrykk ut i fra de eurytmiske lovmessigheter
- anvende de eurytmiske grunnelementer på en hygienisk/terapeutisk måte

Pedagogisk kompetanse:

- kunne anvende kunstnerisk skapende og utøvende arbeid i ulike undervisnings – og opplærings situasjoner på grunnlag av en tilrettelagt fagdidaktikk for eurytmi
- formidle faget på grunnlag av en fordypet menneskeforståelse
- bruke eurytmiske grunnelementer pedagogisk målrettet for å understøtte individuell og sosial videreutvikling
- legge til rette for tverrfaglig arbeid i ulike kunstneriske og pedagogiske sammenhenger

Sosial kompetanse:

- ha kulturelle og sosiale ferdigheter som setter dem i stand til å etablere og utvikle et lærende fellesskap
- kunne kommunisere med forskjellige målgrupper og kunne reflektere over når kommunikasjonsprosesser lykkes eller ei
- se egen undervisningsaktivitet i sammenheng med skoleorganismen som helhet og i sammenheng med den allmenne samfunnsutvikling

Endrings- og utviklingskompetanse:

- kunne utvikle seg videre personlig og faglig i forhold til eget arbeid og i forhold til de oppgaver man står overfor
- ha oversikt over utviklingstendenser i samfunnet generelt
- se sammenheng mellom kulturelle og sosiale hendelser og det egne arbeidet

Yrkesetisk kompetanse:

- arbeide bevisst med egne holdninger og verdinormer
- ha en bevisst og reflektert holdning til yrkesetikk og utøvelsen av sin oppgave som eurytmist
- se eurytmi som kunsthøgskolefag i sammenheng med de generelle utviklingstendenser i samfunnet

Yrkesmuligheter**Pedagogisk eurytmi.**

Eurytmi har fra den første Steinerskole ble dannet vært et obligatorisk fag på alle klassetrinn. I en skolesammenheng lar alle øvrige fag seg integrere i og utdypes av eurytmi. Musikk og språklige fag har en direkte forbindelse til eurytmi. Matematikk og geometriundervisningen kan også understøttes ved at geometriske former beveges og oppstår i rommet som figurer. Barn og unge får derved en mulighet til å ”lære med hele seg” og forstå og fordype det teoretiske stoffet gjennom bevegelse. Ved innstudering av skuespill, sangspill etc., kan eurytmi bidra til et forsterket kunstnerisk uttrykk.

Eurytmi som scenekunst.

Eurytmi er en kunstart der bevegelse, språk, musikk, kostymer og lys virker sammen for å skape et scenisk uttrykk. Gjennom koreografier som omfatter et samspill mellom enkeltpersoner og grupper, vil teksten eller musikken vise seg for publikum som et ”bevegelses- maleri”, der eurytmister beveger seg i samklang med musikk og resitasjon.

Det finnes scenegrupper i Norge og i de fleste land i Europa.

Helseeurytmi (terapeutisk eurytmi).

Et studium av **helseeurytmi** forutsetter bestått 4-årig profesjonsutdanning for utøvende eurytmipedagoger og arbeidserfaring innen helsevesenet. Studieomfanget er på 1 1/2 år inklusiv praksis. Utdanningssteder fins bl.a. i Sverige, Sveits, Tyskland og England.

Helseeurytmi er en bevegelsesterapi som foreskrives av lege og formidles av en helseeurytmist. Pasienten tilegner seg og gjentar gitte øvelser over en viss tid, slik at de kan virke legende, harmoniserende og belivende.

Gjennom R. Steiners helhetlige menneskeforståelse ble den antroposofiske legevitenskap utviklet som en utvidelse av den almene legevitenskap. Ulike terapiformer oppsto, deriblant helseeurytmi. Siden den tid er øvelser i forbindelse med mange sykdomsbilder blitt utviklet av leger i samarbeid med helseeurytmister. Behandlingsformen har påvist gode resultater.

Helseeurytmi har sitt utspring i de eurytmiske grunnbevegelser (lydgeberder, rytmer, musikalske geberder osv.), men utføres på en spesifikk måte tilpasset hver pasients behov.

I dag praktiseres det helseeurytmi ved mange Steinerskoler og helsepedagogiske skoler i Norge, bl.a. for barn med lese-/skrivevansker, lav konsentrasjonsevne og koordinasjonsvansker så vel som ved rent funksjonelle lidelser som ryggplager, plattfothet osv.

Forøvrig arbeider helseeurytmister ved terapeutika og sykehus der det praktiseres antroposofisk medisin, som f. eks. ved det anerkjente sykehuset Vidarklinikken i Sverige.

Bedriftseurytmi, kursvirksomhet.

I vår tid er behovet for kunstnerisk aktivitet og kreativ utfoldelse stort. Mange mennesker søker fornyelse gjennom forskjellige meditasjonskurs og østlig inspirerte bevegelsesretninger. Gjennom kunstnerisk virksomhet blir de skapende krefter i mennesket vekket til live.

I denne sammenhengen har eurytmien et stort potensial. Den gir mulighet for

- å fordype det egne forholdet til språk og musikk gjennom en kunstnerisk meningsfull bevegelse
- å oppøve sosiale egenskaper gjennom å bevege seg i gruppeformer
- å oppøve indre bevegelse gjennom mangfoldet av bevegelser, koordinasjon og konsentrasjonsøvelser.

I de senere år har dette arbeidsområdet ekspandert innen bedrifts- og industriforetak.

Om antroposofi, steinerpedagogikk og vår egenart.

"Metoden må alltid avpasses objektets egenart" (Aristoteles)

Utviklingen av eurytmien og steinerskolens pedagogikk bygger på en antroposofisk menneskekunnskap. I pedagogikken legges det vekt på at barnas legemlige, sjelelige og åndelige natur utfordres og stimuleres gjennom undervisningen. Steinerpedagogikken er grunnet på en spirituell utviklingspsykologi i den forstand at læreren har hele menneskets utviklingsbehov som motiv for sitt arbeid. Målet er at barnets individualitet gjennom skolegangen skal styrkes og sosialiseres på en slik måte at mennesket i voksen alder kan forholde seg til verden ut fra *egen trygghet, selvstendig dømmekraft, levende kunnskaper og personlig initiativ.*

Eurytmiutdanningen legger vekt på at studentene får anledning til å utvikle nettopp disse egenskaper og evner gjennom en rik faglig bredde. Faglige evner gir grunnlag for en selvstendig dømmekraft. Som et supplement til disse evnene er det avgjørende at studentene gjennom studiet i antroposofi og andre støttefag arbeider frem en nødvendig selvinnrettning.

Et eurytmistudiums kanskje viktigste oppgave, ved siden av det rent faglige, er å styrke studentenes sosiale evner, evne til engasjement, initiativ og ekte begeistring for sitt fag. Dette er egenskaper som blir avgjørende for kvaliteten på hans eller hennes arbeid som kunstner, i skolen, i en fri folkepedagogisk sammenheng eller i et arbeid som terapeut noe som på forskjellig vis vil virke initierende på utviklingen av nye evner hos dem hun/han står overfor. En slik eurytmist vil være

faglig og sosialt nyskapende. Og det er nettopp kvaliteter som skolen og samfunnet generelt trenger for å kunne imøtegå fremtidens utfordringer.

Ved Den norske Eurytmihøyskole legges det stor vekt på at eurytmilærerne skal ha mulighet til å gi en individuelt tilpasset undervisning alt etter studentenes behov og den aktuelle klasses faglig/sosiale situasjon. Rudolf Steiners skisse til en utdanningsvei for eurytmister danner grunnlaget for fagområdene som utdannelsen omfatter. Den omfattende antroposofiske og steinerpedagogiske litteratur som finnes, gir et rikt tilfang av ideelle og praktiske synspunkter for den pedagogisk/didaktiske undervisningen på det enkelte klassetrinn. Dette materialet, som stadig er i utvikling og vekst og de kunstnerisk/pedagogiske erfaringer som høyskolens kollegium har og stadig søker å utvide, danner grunnlaget for undervisningen ved Den norske Eurytmihøyskole.

Rammene for eurytmiutdanningen

Generelt om fag og timestfordeling.

Skoleåret har 38 uker, og skoletiden er stort sett 6 klokke timer pr. dag inkl. pauser. (1. år noe mindre, 4. år noe mer.) I det første året legges det vekt på å gi studentene et godt eurytmisk grunnlag og en bred kunstnerisk og allmennkulturell bakgrunn for den videre utdanning.

Tone- og lydeurytmien gis i daglige timer, klassevis. Språkforming gis i ukentlige timer, det samme gjelder menneskekunnskap og musikk lære. I den ukentlige kortime er hele skolen samlet. I tillegg til klasseundervisningen vil den enkelte student få individuell oppfølging i forbindelse med de solistiske oppgavene i 2., 3. og 4. studieår. Studentene blir også kontinuerlig vurdert ut i fra behovet av forsterket individuell korrektur og oppfølging.

De øvrige fag gis som periodeundervisning. (Se forøvrig fagplan for de enkelte fag.)

Eurytmiutdannelsen er en heltidsutdanning. Den daglige undervisning krever stor grad av individuell bearbeidelse og fordypning, både når det gjelder kunstneriske øvelser og forberedelse av pedagogiske, praktiske og teoretiske oppgaver.

Bredde- og dybde dimensjoner i studieplanen

Utdanningen ved Den norske Eurytmihøyskole er utformet som et *integrert studieprogram*, der et bredt spekter av fag og arbeidsmåter gjensidig bygger på hverandre i den helhetlige profesjonsutdanningen. Studieplanen er utformet med hensyn til en progresjon og en utviklingsgang gjennom studiet. Dette gjelder både på et faglig plan og i forhold til en individuell utvikling hos studentene. Studiet er organisert med en tverrfaglig struktur der en faglig bredde samtidig vil innebære en dybde dimensjon. Når det ene faget bygger på og videreutvikler et annet fagområde, skjer det en faglig orientering som beveger seg i både bredde- og dybderetning. Inndelingen av studiet i halvår med overordnede temaer gir rom for en læring der selve temaet fordypes gjennom en tilnærming fra ulike synsvinkler og fagområder. Skriftlige oppgaver, pedagogiske øvelser, praksis, prosjekter og offentlige fremførelser integreres i studiets helhetlige utviklingsgang. Dette innebærer en utdyping av eurytmifaget, samtidig som det bidrar til en faglig bredde i studiet. Faglig kunnskap vil settes i en sammenheng som gir mening både i forhold til studentenes fremtidige profesjon og i et mer individuelt og karakterdannende perspektiv.

Et viktig etisk aspekt i læreprosessen ivaretas når erkjennelsesmessig beskjeftigelse med et tema knyttes sammen med den eurytmiske bearbeidelsen av samme tematikk. Ved å forbinde egen handling, egen produktiv kreativitet med erkjennelsesmessig arbeid, kan studentene utvikle et dypere og mer individuelt forhold til læringen. Ved siden av den konkrete opparbeidelsen av ferdigheter, får studentene en forståelse av hvilken betydning kunst og kunsthøgskole har for en allmennkulturell utvikling.

F.eks. tar musikkundervisningen i 1. året opp den vesterlandske musikkens utvikling og belyser derved undervisningen i toneeurytmi. Innføring i tidligere tiders diktning, for eks. Håvamål i poetikkundervisningen, understøtter arbeidet i lydeurytmi i 1.klasse.

De tre første studieårene legges det stor vekt på faglig bredde. Teoretiske og praktiske fagområder de tre første årene omfatter: antroposofi, språkforming, metrikk/poetikk, litteraturhistorie, korsang, musikk lære, musikkhistorie, kunsthistorie, formtegning, astronomi, anatomi og pedagogisk/metodiske fag. Det blir arbeidet med en progresjon gjennom de tre årene og med klar profesjonsrettet læring. En rekke ulike arbeidsmåter kommer til anvendelse gjennom studiet. I de tre første årene utgjør de grunnleggende læringsprosessene i fagkretsen en helhet, idet hvert av elementene understøtter hverandre. Dette henger sammen med studentenes behov for differensierte utfordringer og det gir bredde i studiet.

Gjennom studiets breddedimensjon i forhold til faglige og metodiske aspekter oppfordres studentene til å utvikle en individuell innsikt. Det gir mulighet for å erkjenne faglige sammenhenger. Den individualiserte innsikt gir grunnlag for dybde i studiet.

Mot slutten av det tredje studieåret holdes et muntlig innlegg med tittelen ” Hva er eurytmi? ” Gjennom denne oppgaven får studenten en mulighet til å tydeliggjøre sitt individuelle ståsted i forhold til det kunstfaget han/hun utdanner seg i.

Det 4. studieåret er i sin helhet rettet mot den kommende yrkessituasjon og kunstnerisk fordypning av det stoff som til nå har vært bearbeidet. På det pedagogiske området har studentene mange differensierte oppgaver. De forbereder og har ansvar for undervisningen i 3 ukers praksisperiode. De skal forberede og utarbeide et barneprogram som vises på Steinerskoler. All praktisk forberedelse av turneen skal også gjøres av dem. I tillegg velger studentene et eurytmisk tema til sin hovedoppgave. Dette skal bearbeides skriftlig og utarbeides i form av en praktisk/eurytmisk demonstrasjon ved hjelp av medstudentene. De blir rettleidet av en mentor ved den teoretiske bearbeidelsen. Den praktiske tilretteleggelsen skjer helt selvstendig. Fremleggelsen er offentlig og sensureres internt og eksternt. Den kunstneriske fordypningen skjer gjennom utarbeidelse av to solistiske oppgaver og en offentlig eurytmisk kveldsforestilling av hele gruppen. Disse oppgavene vurderes så vel internt som eksternt. I sammenheng med den kunstneriske fordypningen får studentene innføring i koreografisk arbeid, kostymebruk, lysdesign og samspillet mellom farge og bevegelse.

Differensierte arbeids- og undervisningsformer

Eurytmiutdanningen er et integrert undervisningsprogram med følgende læringselementer:

- Kunstnerisk undervisning i gruppe
- Bearbeidelse av undervisningsstoffet i gruppe og ved individuell øving
- Kollokviearbeid i sammenheng med teoretiske fagområder
- Solistiske oppgaver og oppgaver i mindre grupper som fremføres internt og offentlig
- Spesifiserte pedagogiske øvelser i gruppe og enkeltvis
- Muntlige fremleggelser
- Skriftlige arbeider knyttet til ulike fagområder
- Hovedoppgave
- Undervisningspraksis og hospitasjon.

Mangfoldet av arbeids- og undervisningsformer settes inn for å skape et helhetlig studium, med muligheter for en læring som går utover summen av aktivitetene. Studiets enkelte elementer vil gjensidig forsterke og komplettere hverandre.

De ulike læringsprosessene utfordrer studentene ved at de øver og utvikler forskjellige ferdigheter. I de kunstneriske fagene utgjør det øvende og kreative elementet essensen i undervisningen. I forelesninger er tanke- og forståelsesprosessen sentral, i gruppearbeid er samarbeid og

kommunikasjon det avgjørende. I de eurytmiske øvelsesprosesser forbindes alle disse elementer. De skriftlige oppgavene krever individuell refleksjon og øver evnen til tankeklart uttrykk og til planlegging og disponering av tiden. Dette gir de vordende eurytmister en bredde og en dybde i studiet som er nødvendig for en profesjonsrettet utdanning. Det danner samtidig en god plattform for videre studier.

Studieintensitet – studieårets lengde

Eurytmistudiet er en arbeidsintensiv utdanning med obligatorisk deltagelse i klasseundervisning og øvelsestimer alle fire årene. I tillegg kommer solistiske oppgaver og undervisning forbundet med disse i 2., 3. og 4. studieår. Timetallet for 1.klasse er 20-24 timer/uke, for 2., 3. og 4.klasse 29 timer/uke. I tillegg kommer individuell øvelse, forberedelse til fremføringer og presentasjoner, oppgaveskriving samt generell bearbeidelse av studiefagene. Studieåret er delt i to semestre/halvår, og er på til sammen 38 uker.

Undervisningsplanen inneholder to hovedaspekter:

Vertikal integrering - det vil si at aktivitetene er lagt opp i forhold til dagsrytmen

Horisontal integrering - det vil si at aktivitetene har en struktur som går over tid: dager, uker, måneder og år i forhold til den 4-årige utdanningen.

Den vertikale integreringen, dagsrytmen, sørger for en direkte forbindelse mellom alle læringselementer og er bygd opp på følgende måte:

- Undervisning i toneeurytmi (samme emne ½ - 1 semester) varighet 60 min.
- Undervisning i lydeurytmi (samme emne ½ -1 semester) varighet 60 min.
- Øvelsestimer i toneeurytmi (samme emne ½ - 1 semester) varighet 60 min.
- Øvelsestimer i lydeurytmi (samme emne ½ - 1 semester) varighet 60 min.
- Fagtimer (samme emne gjennom hele året) varighet 60 min.

Den horisontale integreringen er viktig i forhold til øvelse, gjentakelse og utvikling gjennom studieprogrammets enheter. Studentenes oppgaver og utfordringer legges opp slik at nye temaer øves og bearbeides daglig, slik at et selvstendig forhold til stoffet utvikles og evnen til å gi stoffet uttrykk gjennom bevegelsen vokser. I tillegg gis oppgaver av reflekterende art i forhold til det stoffet som gjennomgås. Derved gis det rom for modning og for ulike arbeidsmåter, hvor ferdighetene kan bearbeides og selvstendig gjøres. Studieplanens horisontale struktur er avgjørende for studiets tverrfaglige karakter, og den tematiske horisontale progresjonen gir studiet både dybde og perspektiv.

Oppfølging og faglig veiledning av studenter

Oppfølging og veiledning er en viktig del av utdanningen ved Den norske Eurytmihøyskole. Faglig veiledning foregår i form av individuelle og allment rettede korrekturer i gruppeundervisningen. I tillegg til dette kommer den personlige veiledningen og oppfølgingen av individuelle oppgaver på alle fagområder. Det viser seg at behovet for individuell tilbakemelding og rettleiding er meget stort innenfor en profesjonsrettet utdanning og høyskolen har i en årrekke prioritert dette.

Veilednings- og mentorvirksomhet er således en viktig del av høyskolelærernes arbeidsoppgaver. Studentenes erfaringer, tidligere utdanning og evner er meget forskjellige. En individuell veiledning hjelper studentene til å ta ansvar for egen læring og videre utvikling.

Evalueringsordning og vurderingsformer

Fremmøte

Fravær regnes innenfor tre grupperinger: Hovedundervisning i lyd- og toneeurytmi, øvetimer i lyd og toneeurytmi, fagtimer. Fraværet må ikke overstige 18 % innenfor noen av disse grupperingene. Det presiseres at de 18 % fravær skal romme alle typer fravær: Sykdom, syke barn som trenger pleie, en trafikkstreik (av rimelig lengde) osv. Fravær føres for hver time av den lærer som har undervisningen, ved opprop eller på annen måte.

Beregningen av fraværet ved årets slutt må bygge på de listene som utfylles hver dag, hver time. Hvert studieår teller for seg med hensyn til overskridelse av fraværsgrensen. Midtveis i høstterminen, til jul og til påske får hver student skriftlig beskjed om fraværstatus.

En student som på grunn av for stort fravær ikke har bestått utdanningen, kan ved skriftlig henvendelse til lærerkollegiet søke om å ta det aktuelle år, eller deler av dette, om igjen.

Statens lånekasse har pålagt høyskolene å melde fra, dersom fraværet overstiger 20 dager i løpet av et studieår eller om studiet ikke gjennomføres etter planen.

Vurderingsformer

Eurytmiutdannelsen er en kunstnerisk utdanning der støttefagene danner en nødvendig forutsetning for en tilstrekkelig kunstnerisk fordypelse. Studentene vurderes kontinuerlig på forskjellige måter:

- I samtaleform med den ansvarlige lærer
- Gjennom arbeidet på de solistiske oppgaver der den enkelte student blir korrigeret individuelt eller ved tilstedeværelse av medstudenter.

Ved kunstfagene **lyd- og toneeurytmi** vil vurderingen bygge på følgende:

- Studentenes aktive deltagelse i timene og arbeid med øvelser og oppgaver.
- En offentlig oppførelse ved hver semesteravslutning
- Utarbeidelse og fremvisning av solistiske oppgaver i lyd- og toneeurytmi så vel internt som offentlig.

For **støttefagene** vil vurderingen bygge på:

- Deltagelse i timene og arbeid med øvelser og oppgaver. Vurderingen foretas av den enkelte faglærer i samråd med det øvrige kollegium.
- Ved et fravær på over 18 % har studenten ikke krav på vurdering. Dette gjelder både kunstfag og støttefag.
- En student som ikke har fått godkjent alle fag, får en attest med opplysning om hvilke fag som er godkjent.
- En student som ikke har fått godkjent et fag, kan fremstille seg til ny bedømmelse i faget innen en tidsramme avtalt med lærerkollegiet.

4.års avslutningsdiplom

Grunnlag for vurderingen:

- En halvårsoppgave som består av et foredrag om utvalgte eurytmiske grunnelementer og i tilknytning til tema: utforming og instruksjon av en kunstnerisk/praktisk demonstrasjon, der studentene i samme klasse medvirker. Oppgavens omfang vil tilsvare fra 150 til 200 timer utenom ordinær skoletid.

Bakgrunnsstoff og grunnlagsmaterial som skal brukes i den praktiske delen av oppgaven leveres skriftlig senest fire uker før den offentlige avslutningsoppførelsen. Hver student har en veileder blant høyskolens lærere. Så vel den skriftlige som den praktiske delen av

oppgaven blir vurdert av en ekstern og en intern sensor. Studenten får en samlet skriftlig evaluering av sensorene. Evalueringen konkluderer med om oppgaven er bestått eller ikke bestått. Hvis oppgaven ikke er bestått, kan studenten, i samråd med lærerkollegiet finne en form for en fornyet skriftlig og praktisk fremleggelse av oppgaven.

- Hvis studenten ikke leverer oppgaven innen den angitte fristen, er oppgaven *ikke bestått*. Utsettelse kan gis i tilfeller der det, for eksempel ved dokumentert sykdom, har vært en vesentlig hindring for gjennomføring av oppgaven.
- Deltagelse i en offentlig eurytmiforestilling som består av selvstendig utarbeidete dikt og musikkverk (solo- og gruppeformer). Arbeidet med denne avslutningsforestillingen er innarbeidet i 4.års undervisningsopplegg, men øvelser og forberedelser foregår også i stor grad utenom ordinær skoletid.

Muntlig og kunstnerisk fremstilling

Studentene gis ulike oppgaver der evnen til muntlig fremstilling blir øvet. Disse oppgavene kan være av faglig, kunstnerisk eller pedagogisk art. Oppgavene gis individuelt og i gruppe. Det forutsettes at studentene forbereder seg grundig og at oppgavene blir utført tilfredsstillende i forhold til de angitte målene.

Faglig prøve

Dersom det oppstår tvil om studentens faglige kvalifikasjoner innenfor teoretiske eller kunstnerisk-praktiske fag, kan høyskolen innkalle studenten til en prøve hvor studenten får anledning til å vise sine kunnskaper og ferdigheter innenfor de angjeldende fagområdene. Dersom prøven ikke viser tilfredsstillende kunnskaper eller ferdigheter, gis studenten anledning til en fornyet prøve. Ekstern sensor tas med i avgjørelsen før høyskolen bedømmer en faglig prøve som *ikke bestått*.

Bestått/ikke bestått

På fagområder som gir studiepoeng. (se oversikt side3) gjelder bestått/ikke bestått. For andre fagområder gjelder bekreftet dokumentert tilstedeværelse

Skikkethetsvurdering

Innledning

En eurytmist har et stort ansvar overfor barn, foreldre, skole og samfunnet som helhet. Til eurytmiyrket hører både faglige og rent medmenneskelige forpliktelser. I sin yrkesutøvelse må eurytmisten ha evne til formidling, evne til å skape gode arbeidsforhold, være et godt forbilde, vise sosial og menneskelig innsikt samt vekke tillit hos sine samarbeidspartnere.

Skikkethetsvurderingen skal være en helhetsvurdering av studentens faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger for å kunne fungere som eurytmist. Hvis det er tvil om en student er skikket, skal det foretas en særskilt skikkethetsvurdering.

Den norske Eurytmihøyskole vil vurdere studentenes skikkethet for et fremtidig yrke som eurytmist på bakgrunn av faglige, sosiale, motivasjonsmessige og etiske kriterier. Vurderingen vil skje underveis i studiet.

Vurderingsmomenter

En student som utgjør en fare for barnehagebarns og elevers rettigheter, sikkerhet og psykiske og fysiske helse er ikke skikket for yrke som eurytmist. En vurdering av om en student er skikket skal forholde seg til frie undervisningssituasjoner, kursvirksomhet og lærergjerningen som eurytmist og fundamentet i en antroposofisk menneskekunnskap. Momenter ved vurderingen kan være:

- a) studenten viser adferd som strider mot allmenne etiske og medmenneskelige holdninger.
- b) studenten viser manglende evne og vilje til læring og utvikling i samsvar med veiledning og undervisning i eurytmistudiet.
- c) studenten viser for liten grad av selvinnsett i forbindelse med oppgaver i eurytmistudiet.
- d) studenten har problemer av en slik art at han/hun fungerer svært dårlig i forhold til sine omgivelser.
- e) studenten unnlater å ta ansvar som rollemodell for barn og unge i samsvar med mål og retningslinjer for allmenn pedagogisk virksomhet.
- f) studenten viser manglende vilje eller evne til å kommunisere og samarbeide med barn, unge og voksne.

Høyskolens informasjonsplikt - studentens ansvar

Studenten skal ved begynnelsen av sin eurytmiutdanning få informasjon om de krav som stilles for å være skikket til yrket som eurytmist. Det skjer ved at:

- evalueringsordningen inneholder et eget punkt der skikkethetsvurderingen tas opp.
- praksisplanen skal ha et eget punkt om skikkethet i forbindelse med vurderingskriteriene for praksis.
- nye studenter orienteres om kravet til skikkethet.

Studenten har plikt til å gjøre seg kjent med høyskolens evalueringsordning.

Skikkethetsråd

Høyskolens styre har oppnevnt et skikkethetsråd. Rådet består av:

- en høyskolelærer fra Eurytmihøyskolen
- en øvingslærer fra Eurytmihøyskolen
- en studentrepresentant
- en representant fra Forbundet Steinerskolene i Norge
- en ekstern representant med juridisk embetseksamen

Det forutsettes at høyskolelærerne sitter i høyskolens forvaltningskrets. Medlemmene oppnevnes for 3 år av gangen. Studentrepresentanten oppnevnes for ett år. En av høyskolelærerne velges til rådets leder. Minst to tredjedeler av rådets medlemmer skal være tilstede ved saksbehandlingen. Den som har meldt tvil om en students skikkethet skal ikke delta i behandlingen av studentens sak.

Kontaktperson

Styret oppnevner en kontaktperson for skikkethetsvurderingen. Tvil om en students skikkethet meldes skriftlig til denne.

Behandling ved tvilmelding

Studenten skal varsles skriftlig om at det foreligger tvil om vedkommendes skikkethet. Hvis tvilmeldingen ikke er åpenbart ugrunnet, skal kontaktpersonen innkalle studenten til vurderingssamtale og sørge for at saken blir belyst så godt som mulig. Fra vurderingssamtalen skal det lages skriftlig referat, som inneholder partenes beskrivelse av saksforholdet og eventuelle planer for utvidet oppfølging og veiledning av studenten. Praksisperioder kan utsettes til etter at utvidet veiledning er avsluttet.

Hvis utvidet veiledning ikke medfører den nødvendige endring og utvikling hos studenten, skal skikkethetsrådet foreta en særskilt skikkethetsvurdering av studenten.

Særskilt skikkethetsvurdering

Saker som fremmes for skikkethetsrådet skal følges av all skriftlig dokumentasjon i saken. Rådet skal utrede saken ytterligere dersom det er nødvendig. Studenten skal varsles i god tid om tidspunktet for møtet og gjøres kjent med sakens opplysninger. Studenten skal ha mulighet til å legge frem sine synspunkter for rådet før møtet.

Behandling i styret

På bakgrunn av skikkethetsrådets innstilling fatter styret vedtak om at en student ikke er skikket etter reglene i universitets- og høyskoleloven § 54c nr 3 og 4. Det skal ikke utstedes eurytmivitnemål til en student som er funnet ikke skikket.

Hvis en student som er funnet ikke skikket skal utestenges fra eurytmiutdanningen, skal det fattes særskilt vedtak om dette. Studenten kan utestenges fra eurytmiutdanningen i inntil 3 år. Ved kortere utestenging kan styret stille vilkår som må være oppfylt før eurytmiutdanningen gjenopptas. Vedtak om utestenging skal opplyse studenten om at han/hun ikke kan søke eller ta imot plass ved andre eurytmiutdanninger i utestengingsperioden.

Praksis

Studentenes praksisordninger er kontinuerlig oppe til fornyet evaluering i samarbeid med eurytmister i Steinerskolene. Praksisperiodene tar sikte på:

- en allmenn kjennskap til skoleorganismen
- oppøvelse av iakttagelsesevne, så vel overfor undervisningsforløpet som av den enkelte elev
- undervisningspraksis i eurytmi under veiledning av en øvingslærer

Det forventes at studentene aktivt forbereder og etterarbeider alle praksisperioder. Studenten får en kortfattet skriftlig evaluering av sitt arbeid i forhold til praksisperiodens oppgavestillinger. Det legges vekt på følgende momenter: gjennomføring av undervisningsmessige og skriftlige oppgaver, pedagogisk adferd og fremmøte. Dersom studentens pedagogiske innsats ikke kan anses som tilfredsstillende, vil høyskolens ledelse, i samarbeid med øvingslærer, gi vurderingen *ikke bestått* i forhold til praksisperioden. Skriftlige oppgaver skal så vel innholds- som formmessig være godt gjennomarbeidet.

Vitnemål

I henhold til evalueringsordningen får studenten et vitnemål etter avslutning av studiet.

Vitnemålets innhold:

- Navn og fødselsdato
- Oppnådd grad, oppnådd studiepoeng
- Bestått/ ikke bestått i forhold til høyskolens evalueringsordning
- Kort redegjørelse for innholdet i utdanningen

En student som har gjennomført deler av utdanningen får et vitnemål hvor det spesifiseres hva som er fullført, samt antall oppnådde studiepoeng.

Informasjon om høyskolens øvrige rutiner og reglement

Klageadgang

Klage på sensorvedtak eller andre forhold ved evalueringen behandles etter regler som svarer til ordningen for statlige universitets- og høyskoleeksamener. Se forvaltningsloven, kapittel VI. Klagefristen er 3 uker.

Studieavtale - individuell utdanningsplan

Ved studiestart inngås en gjensidig avtale mellom høyskolen og den enkelte student. I avtalen skal det fremgå hvilke forpliktelser høyskolen har overfor studenten og hvilke forpliktelser studenten har overfor høyskolen. Forventet studieprogresjon frem til avsluttet utdanning skal spesifiseres. Hvis en student tas inn i 2. eller 3. studieår (se inntaksreglement) må studieavtalen gjenspeile hvilke ekstra fordringer som stilles til studenten og høyskolen.

Studier ut over normert tid

Dersom en student ikke består ett eller flere av utdanningens elementer; faglig nivå, tilstedeværelse, praksis eller skriftlige oppgaver, kan studenten søke om å få fortsette gjennomføringen av studiet. Dette gjelder også ved lengre tids sykefravær. Lærerkollegiet kan gi adgang til en fortsettelse av studiegangen etter en helhetsvurdering av studentens innsats. Studenten vil da måtte ta igjen de manglende elementer på et senere tidspunkt etter de retningslinjer som lærerkollegiet legger opp for den enkelte student. Vitnemålet etter endt utdanning vil lyde på *Ikke bestått* inntil alle studiets elementer er gjennomført på en godkjent måte.

Permisjon

En student kan søke om permisjon fra studiet for inntil et år av gangen. Høyskolens skjema for permisjonssøknad skal benyttes. Studenten har selv ansvar for å søke om en eventuell forlengelse av permisjonen. Høyskolen er pålagt å meddele Lånekassen og eventuelt andre ansvarlige instanser at studenten er permittert fra studiet, samt angi årsaken til permitteringen. Permisjon innvilges for maksimalt 2 år.

Veiledningssamtaler

I løpet av studiet avholdes jevnlig veilednings- og evalueringssamtaler mellom den enkelte student og en av høyskolens lærere.

Samarbeid studenter - lærere

Studentene og høyskolens lærere samarbeider på en rekke områder for å bedre kvaliteten på studiet. Det arrangeres halvårlige evalueringssamtaler der representanter fra lærerkollegiet møter klassene. Studentene velger studentrepresentanter som ivaretar studentenes interesser og synspunkter i forhold til høyskolens virksomhet. Det velges en studentrepresentant til høyskolens styre. Hver klasse har en ukentlig *klassens time* med klasseansvarlig lærer, og den enkelte student gis individuelle samtaler med en lærer.

Studiebidrag og semesteravgift til OAS

Studiebidraget og semesteravgiften til OAS faktureres i to halvårlige rater. Disse skal betales senest ved forfall. Det kan søkes om betalingsutsettelse av studiebidraget. Utstedelse av vitnemål eller opptak til neste studieår vil først skje etter at studiebidraget for forrige studieår er betalt, så sant ikke annet er avtalt med høyskolen. Vitnemål utstedes først når alle fordringer til høyskolen er innfridd.

Studentene er ifølge Lov om studentsamskipnader pliktige til å betale semesteravgiften til OAS.

Opptaksreglement

Opptakskravet er generell studiekompetanse eller realkompetanse i henhold til gjeldende regler for opptak til høyere utdanning. Videre legges det vekt på et visst kjennskap til antroposofi og interesse for diktning og musikk. Det er ønskelig at man kan lese noter og spille et instrument. Den nedre aldersgrense er 21 år.

Muligheter for å begynne i 2., 3. eller 4. studieår

Søker må ha det nødvendige grunnlaget fra en annen eurytmihøyskole.

Søknad

Søknaden skal være håndskrevet og inneholde en kort biografi. Alle som blir tatt opp, må først ha en personlig samtale med skolens ledelse. Før studiestart må studentene legge frem politiattest etter gjeldende regler for opptak til lærerstudier. Søknadsfristen er 15.april.

Opptaksprøve

Etter en personlig samtale med skolens ledelse vil det bli avholdt en opptaksprøve

Klage på opptak

En eventuell klage på opptak sendes til høyskolen senest 2 uker etter mottatt svar. Klagen vil behandles av en klagenemnd oppnevnt av høyskolens styre.

Studiebidrag

Studiebidraget tilsvarer det beløp som står oppført i opptaksbrevet. Den betales i rater hvert studieår. Hvis studiet avbrytes innenfor et studieår, skal det betales for hver påbegynt måned.

Studentreglement

Styret kan utvise en student for en bestemt tid eller for alltid hvis studenten har gjort seg skyldig i grovt brudd mot de bestemmelser som gjelder på høyskolen eller i uverdige atferd som i betydelig grad kan skade høyskolen eller dens studenter i det allmenne omdømme. Til beslutning om utvisning kreves det 2/3 flertall. Til å forberede saken og gjøre forslag for styret om avgjørelsen, skal styret oppnevne et utvalg på tre medlemmer. Lederen skal fylle de lovbestemte vilkår for å være dommer. Høyskoleeieren og styrets medlemmer kan ikke oppnevnes til utvalget. Utvalget bør møte i styret under behandlingen av saken. Vedtaket om utvisning kan påklages til klagenemnd oppnevnt av styret. (Dette avsnittet er identisk med § 8 i Privathøgskoleloven).

Studieavtale

mellom

..... og Den norske Eurytmihøyskole.

Høyskolens forpliktelser

Den norske Eurytmihøyskole forplikter seg til å gjennomføre undervisningen i henhold til studie- og fagplaner, gi oppgaver, veiledning og tilbakemelding etter bestemmelsene i evalueringsordningen, samt å utstede vitnemål etter gjennomført og bestått utdanning.

Studentens forpliktelser

Studenten skal gjøre seg kjent med høyskolens evalueringsordning, undervisningsplan og de forordninger som er gitt.

Ved inngåelsen av denne avtalen forplikter studenten seg til å følge høyskolens reglement for oppmøte, oppgaveinnlevering, utarbeidelse av solistiske oppgaver, muntlig og kunstnerisk presentasjon, praksis, samt øvrige regler.

Studenten gis ulike oppgaver der evnen til muntlig og kunstnerisk fremstilling blir øvet. Det forutsettes at studentene forbereder seg grundig og at oppgavene blir utført tilfredsstillende i forhold til de angitte målene og at fremstillingen skjer til oppgitt tidspunkt.

Studenten forplikter seg til å levere skriftlige oppgaver til avtalt tid, samt at tekstene skal være gjennomarbeidet og av god kvalitet både når det gjelder innhold og form.

Dersom det oppstår tvil om studentens faglige kvalifikasjoner innenfor teoretiske eller kunstnerisk/praktiske fag, kan høyskolen innkalle studenten til en prøve, hvor studenten får anledning til å vise sine kunnskaper og ferdigheter innenfor de angjeldende fagområdene.

Studieprogresjon

Studiet skal etter planen gjennomføres på normert tid som er 4 år. Studenten forplikter seg til å følge den faglige progresjon det er lagt opp til i studie- og fagplanene gjennom å ta ansvar for egen læring i forhold til den undervisning og den evaluering som blir gitt.

Skikkethetsvurdering

Hvis det er tvil om en student er skikket, skal det foretas en særskilt skikkethetsvurdering.

Skikkethetsvurderingen skal være en helhetsvurdering av studentens faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger for å kunne fungere som eurytmist. Studenten skal gjøre seg kjent med reglene for høyskolens skikkethetsvurdering.

Studiebidrag og semesteravgift til OAS

Studiebidraget og semesteravgiften til OAS faktureres i to halvårlige rater. Disse skal betales senest ved forfall. Det kan søkes om betalingsutsettelse av studiebidraget. Utstedelse av vitnemål eller opptak til neste studieår vil først skje etter at studiebidraget for forrige studieår er betalt, så sant ikke annet er avtalt med høyskolen. Vitnemål utstedes først når alle fordringer til høyskolen er innfridd.

Studentene er ifølge Lov om studentsamskipnader pliktige til å betale semesteravgiften til OAS.

Oslo, ...

.....
Studentens underskrift

.....
for Den norske Eurytmihøyskole

STUDIEPLAN MED FAGPLANER

(Mål, innhold og arbeidsform)

KUNSTFAG LYDEURYTMI

Mennesket som uttrykk for det talte språk.

Lydeurytmi 1.år

Høstterminen: Fra det intuitive til det musikalske element i språket.

MÅL

Innføring i menneskets utviklingsgang gjennom den eurytmiske bevegelse.

Tilegnelse av språkets bærende elementer

Tilegnelse av sikker, ført, målrettet bevegelse i rommet

INNHOLD

Kroppsholdning

Gangarter

- tunge, lette, lange, korte skritt
- sprang, langsomme og hurtige skritt, forover, sidelengs, baklengs.
- konsentrasjons- og koordinasjonsøvelser

Det rytmiske element:

- sammentrekning/ utvidelse
- enkle rytmer

Vokalenes bevegelsesuttrykk:

- geberder, klang, struktur, lydoverganger

Eurytmiske formprinsipp:

- rette og runde former, krets
- spiralformer, lemniskateformer
- vokalformer

Vårterminen: Det plastisk/musikalske element i språket.

Fordypelse av språkets bærende elementer

Tilegnelse av differensierte bevegelser i rommet

Grunnleggende terapeutiske øvelser

Konsonantenes bevegelsesuttrykk:

- den enkelte konsonant, klang, dynamikk
- konsonantforbindelser, stavelser
- konsonanttrekker
- enkelte ord

Rytmer:

- differensiering av ulike stigende og fallende rytmer i diktningen

Dionysiske former:

- de personlige pronomen
- pedagogiske grunnformer
- konsonantformer

- vokal - og konsonanttrekker, rytmiske øvelser

ARBEIDSFORM

Undervisningen gis i samlet klasse. De terapeutiske øvelsene gis som periode. Fra og med vårterminen gis også individuell undervisning. Studentene bearbeider stoffet i felles øvelsestimer og individuelt.

Lydeurytmi 2.år

Høstterminen: Det dionysiske element.

MÅL

Videreføring av det dionysiske formprinsipp

INNHold

Uttrykksformer for:

- tanke
- følelse
- vilje
- kretsforvandling, sentrum/periferi

Vårterminen: Det apollinske element i språket

Innføring i forskjellige diktformer

Rimformer:

- assonans
- kryssrim
- parrim m.m.

Innføring i ulike fargers bevegelsesuttrykk og beherskelse av disse

Bevegelse og former som uttrykker:

- de forskjellige fargekvaliteter
- de enkelte lyders fargekvaliteter

Innføring i språkets grammatikalske lovmessigheter

Apollinske former:

- verb, substantiv, adjektiv m.m.

Innføring i differensierte sjelsuttrykk

Bevegelser for sjelelige tilstander:

- sorg, andakt, glede, inderlighet m.m.
  - hode- og fotstillinger
- Fremstilling av bearbeidet stoff
- enkeltvis og i gruppe

Oppøving av evnen til selvstendig bearbeidelse av kunnskaper og ferdigheter.

Korte dikt utarbeidet med bevegelser og form av den enkelte eller av mindre grupper.

ARBEIDSFORM

Undervisningen gis i samlet klasse som foregående år. Øvelsestimene foregår også i samlet klasse. Korrektur av selvstendig utarbeidete oppgaver gis i enetimer eller gruppevis.

Lydeurytmi 3.år

Høstterminen: Det dramatiske element i språk og diktning

MÅL

Videreføring og fordypning av eurytmiske elementer for fremstilling av lyrisk/dramatisk diktning

Forståelse og beherskelse av ulike diktformers eurytmiske uttrykksmåter.

Erverve seg lydbevegelser i det tyske språk

Innstudering av koreografiske former for større diktverk.

Øket sikkerhet og øvelse i selvstendig anvendelse av tilegnete ferdigheter.

INNHold

Billedbruk i diktningen:

- metaforer, synekdoke, metonymer

Følelsesuttrykk i diktningen:

- intonasjon, betoning

- bevegelser i forskjellige soner

oppe, nede, foran, bak, smalt, åpent m.m.

Viljesimpulser i diktningen:

- kjærlighet, hat

Eurytmisk fremstilling av stoff hentet fra følgende områder:

- lyrikk, -ballader, -dramatikk

Tyske dikt (Goethe, Hamerling, Hebbel, Steiner, Morgenstern, Steffen)

Eurytmisk fremstilling av

større diktverk, hvorav en del

av formene er koreografert av R. Steiner

Solistisk arbeid med noe lengre

dikt eller tekster med mer

kompliserte bevegelser og former.

Vårterminen: Det kosmiske element i språk og diktning.

Innføring i språkkreftenes forbindelse til planet- og dyrekretssfæren

- planetbevegelser

- dyrekretsstillinger

- kosmisk lyrikk og ukevers

Innføring i elementenes virksomhet og uttrykk i naturen og språket

Bevegelsesuttrykk for:

- jord/støtlyd, vann/ bølge lyd

- luft/sitre lyd, ild/ blåselyd

Opparbeidelse av ferdigheter til karakterisering av dyr, vesen og ulike skikkelser

Fremstilling av:

- folkediktning, fabler

- humoristiske dikt

enkeltvis og i grupper

Fordypning av terapeutiske grunnøvelser
Innføring i helseeurytmi

- se første år

- forskjellige øvelsesrekker

ARBEIDSFORM

Som foregående år. Helseeurytmi gis som periode.

Lydeurytmi 4.år

Høstterminen: Språkets uttrykkskraft i den eurytmiske bevegelse.

MÅL

Selvstendigjørelse og beherskelse
Av de eurytmiske grunnelementer

Erverve seg lydbevegelser
i det engelske språk

Gi innblikk i menneskets kulturelle
utviklingsgang gjennom det
eurytmiske uttrykk

INNHold

Repetisjon, fordypning av og fri omgang
med alle grunnelementer.

Dikteksempler fra episk, lyrisk
og dramatisk diktning.

Engelske dikt (Shakespeare, Shelley,
Blake, Burns, Keats, Poe)

Tekster fra forskjellige kultur epoker:
- indisk, persisk, egyptisk, gresk,
middelalder og moderne tid.

Vårterminen:

Kunstnerisk utarbeidelse av diktning som del av en eurytmiforestilling.

Fordypelse i arbeidet med
selvstendige solistiske
oppgaver, og sikker ferdighet
i fremførelse av disse.

Utvidelse av ferdigheter i
eurytmisk fremstilling av
spesielle skikkelser og
stilistiske differensieringer.

Utvikling av ferdigheter når
det gjelder deltagelse i større
oppførrelser.

Sceneerfaring

Utarbeidelse og fremføring av
solistiske oppgaver.

Spesiell utforming og fremstilling
av forskjelligartete emner

- humoresker
- satirer
- fremstilling av eventyrskikkelser og dyr -
diktning av Rudolf Steiner.

Deltagelse i en felles utarbeidelse
av avslutningsoppførelsen:

- lyriske dikt, ballader, eventyr og
humoresker

Planlegging og gjennomføring av turné

ARBEIDSFORM

Undervisningen foregår i samlet klasse, mindre grupper eller enetimer. Det samme gjelder øvelsestimene. Det legges vekt på stor selvstendighet i øvningsarbeidet.

KUNSTFAG TONE-EURYTMI

Mennesket som uttrykk for synlig sang.

Tone-eurytmi 1.år

Høstterminen: Instrumentet stemmes. Stavøvelser og opptakter.

MÅL

Bevisstgjøring av den menneskelige skikkelses forhold til seg selv og rommets retninger

Å utvikle oppmerksomheten for samspillet med andre

Opplevelse av romgeometri, nøyaktighet og nødvendighet i bevegelsesforløpet i rommet

INNHold

Stavøvelser:

- 7-delt øvelse
- 12-delt øvelse
- spiraløvelse
- øvelser for armer, håndledd og hender.

Stavøvelser utført i forbindelse med romformer av forskjellig vanskelighetsgrad

Geometriske formforvandlinger og forskyvninger i rommet til musikk: 3-, 4-, 5-, 6-, og 7- kantforskyvninger

Vårterminen: Den klingende skikkelse. Tonetrinn, skalaens oppbygning.

Å utvikle følelsen for metamorfosen i skalaens ulike trinn og oppbygning og menneskets naturlige bevegelsesmuligheter

Å utvikle følelsen for sammenhengen mellom skalaens ulike trinn og bevegelsen i rommet

Tilegnelse av ferdighet til å utarbeide enkle melodier med romformer i grupper av varierende størrelse

Å utvikle en forståelse for skalaens trinnkvalitet i forhold til den enkelte toneart

De syv tonetrinn:

- nedre tetrakord
- øvre tetrakord

- tonetrinnesens ulike bevegelsesforløp i dur og moll i forhold til skikkelsen
- tonetrinnesens ulike bevegelsesforløp i dur og moll i forhold til rommet
- tonetrinnesens geometriske bevegelsesformer i rommet
- tonetrinnesens rytmiske bevegelsesformer i rommet

Både de enkelte trinns bevegelse og overgangen mellom disse utarbeides gjennom musikkseksempler i dur og moll fra barokken og klassisismen.

Øvelser for overgang fra trinn til tone

ARBEIDSFORM

Undervisningen gis i samlet klasse. Fra og med vårterminen gis også individuell undervisning. Studentene bearbeider stoffet i felles øvelsestimer og individuelt.

Toneurytmi 2.år

Høstterminen: Dur- og mollopplevelsen i mennesket. Den besjelede bevegelse. Intervallgeberder.

MÅL

Forståelse av et utvidet dur/moll-begrep

Tilegnelse av geberder og bevegelser i rommet for de enkelte intervaller

Innføring av kvintsirkelen

INNHOLD

Dur- og molluttrykket gjennom:

- treklangen
- stigende og fallende melodi
- vokalopplevelsen
- rette og runde former
- inn/utånding i forhold til rom og geberde
- de enkelte intervallgeberder
- intervallformer
- øvelser for forbindelse mellom intervallene
- utarbeidelse av enkelte stykker

De enkelte tonearter:

- fortegnenes bevegelsesuttrykk
- hovedtoneart/parallelltoneart

Vårterminen: Den musikalske bevegelse i forhold til rommet. Takt, rytme, melos.

Fordypning og beherskelse av kvintsirkelen

Bevisstgjøring av sammenhengen mellom de musikalske elementer takt, rytme, melos i forhold til menneskets skikkelse

Bevisstgjøring av bevegelser som ligger mellom motivene

Bevisstgjøring av melodians motiviske oppbygning

- innøvelse av alle tonearter
- formuttrykk for de enkelte tonearter
- innstuderinger i ulike tonearter

- de forskjellige taktarter
- tyngde, letthet
- høyre, venstre
- rytmisk differensiering av lange/ korte toner
- ”søvn”, ”våken”
- stigende og fallende melodibevegelse
- lys/varme, oppe/nede, bak/foran

- motivovergang
- pausebevegelse
- taktstrek

Motivets kvalitet:

- spørsmål, svar, videreføring, sammenfatning
- motivbevegelse i rommet
- utarbeidelse av stykker solistisk og i gruppe

ARBEIDSFORM

Undervisningen gis i samlet klasse. Studentene bearbeider stoffet i felles øvelsestimer og individuelt. Korrektur av selvstendig utarbeidete oppgaver gis i enetimer eller gruppevis.

Toneurytmi 3.år

Høstterminen: Det harmoniske element i musikken.

MÅL

Å fremstille harmoniske elementer i musikken.

Å synliggjøre harmoniske funksjoner i rommet

Differensiering av bevegelsesuttrykket gjennom arbeid med ulike instrumenter

Oppøving av bevegelighet og beherskelse av ulike formuttrykk i rommet. Bevisstgjøring av bevegelses-sammenhenger i et musikkstykke.

INNHold

Dur- og mollakkorder
- forminskete og forstørrete treklanger
- septimakkorder
- omvending av akkorder

Stykkenes oppbygning:

- kadenser
- modulasjoner
- parallelltonearter
- utarbeidelse av eksempler

- differensiert bevegelse i rommet
- differensiert bevegelse i skikkelsen
- utarbeidelse av eksempler, solistisk og i grupper

De første koreografiske former utarbeidet av Rudolf Steiner (solo- og gruppeformer)

Vårterminen: Det dynamiske element i musikken.

Ferdighet i uttrykksfulle intervallbevegelser.

Videreføring og fordypning av takt, rytme, melos

Utvikle evner til å beherske større koreografiske gruppeformer og solistiske stykker

Opp- og nedadgående intervaller
- intervallformer
- intervallforbindelser
- utførelse av intervaller med føttene
- intervallenes sammenheng med vokalene (trinnintervall - konkordans)

Motivets dynamikk
- forte, piano
- tonevarighet
- etos, patos

Stykker fra klassisismen og romantikken utarbeides

ARBEIDSFORM

Undervisningen gis i samlet klasse, mindre grupper og enkeltvis. Det samme gjelder øvelsestimene.

Toneurytmi 4.år

Høstterminen:

Fra det enkelte musikalske element til verkforståelse.

MÅL	INNHold
Selvstendigjørelse og beherskelse av de eurytmiske grunnelementer	Repetisjon, fordypning av og fri omgang med alle grunnelementer. Musikkeksemples fra barokken til Impresjonismen
Gi innblikk i menneskets utviklingsgang gjennom det musikalsk/eurytmiske uttrykk	Musikkeksemples fra den europeiske musikkhistorie
Fremstilling av kammermusikk.	Eurytmisk utførelse av ulike instrumenter.
Sceneerfaring	Felles avslutningsoppførelse med selvstendig utarbeidete musikkverk (solo- og gruppeformer) i forskjellige stilarter.

Vårterminen:

Kunstnerisk utarbeidelse av musikalske verk som del av en eurytmiforestilling.

Utvikling av kunstnerisk selvstendighet.	Forskjellige komponisters stil Stilarter fra forskjellige musikepoker
Fordypelse i arbeidet med selvstendige solistiske oppgaver, og sikker ferdighet i fremførelsen av disse.	Utarbeidelse og fremføring av solistiske oppgaver.
Utvikling av ferdigheter når det gjelder deltagelse i større oppførelser	Deltagelse i felles utarbeidelse av avslutningsoppførelsen: - musikkstykker fra forskjellige stilepoker i ulike instrumentale besetninger og størrelse på gruppene.
Sceneerfaring	Planlegging og gjennomføring av turné

ARBEIDSFORM

Undervisningen foregår i samlet klasse, mindre grupper og enkeltvis.
En stor del av arbeidet skjer ved selvstendig samarbeid mellom studentene i mindre grupper eller ved selvstendig utarbeidelse av soloformer.

ANDRE KUNSTNERISK/ PRAKTISKE FAG

Generelt

De kunstnerisk/praktiske bifagene har til oppgave å understøtte og fremme den kunstneriske utviklingsprosess hos studentene. De skal gi studentene ferdigheter og kunnskaper som vil være til hjelp for en selvstendig kunstnerisk utforming av oppgaver, og øke forståelsen for eurytmiens forhold til andre kunstarter. Medopplevelse av årsløpet gjennom diktingen.

Språkfarming

Allment

En pedagog er i sitt arbeid avhengig av at stemmen fungerer uanstrengt og kan brukes som uttrykksmiddel. Dessuten vil en eurytmist i sitt arbeid som pedagog ofte selv måtte resitere. Ved studiets slutt forventes det at studenten deltar i et offentlig resitasjonsprogram.

Mål

Faget har som mål å

- utvikle og skolere stemme og pust
- gi kunnskap om og øvelse i hensiktsmessig stemmebruk, for derved å forebygge skade
- opparbeide et bevisst forhold til stemmens mulighet som uttrykksmiddel
- gi innføring i poesi og metrikk som et fundament for lydeurytmien
- gi opplevelse av språkets indre, etiske kraft og betydning utover det kommunikasjonsmessige.
- fremføre bearbejdede tekster og dikt hvert trimester.

Innhold

Et utvalg av Rudolf Steiners språkøvelser blir øvet gjennom alle 4 skoleår. Gjennom utdannelsen vil det bli arbeidet med dikt av stigende vanskelighetsgrad. Gjennom de forskjellige dikteres kunstneriske egenart (Wergeland, Welhaven, Ibsen, Bjørnson, Vinje, Garborg, Aukrust, Larsen, Øverland m.fl.) og gjennom ulike diktformer (f.eks. epos, folkeviser, sonett, hymne, dityrambe) lærer studenten å utvikle fantasi og stilfølelse.

- 1.år: Det episke heksameter, stavrim (allitterasjon), fabler, rim og regler. Grunnleggende kjennskap til forskjellen mellom vokaler og konsonanter. Inndeling av konsonantene i 4 grupper: støt-, bølge-, sitre- og blåselyder (jord, vann, luft og ild). Språkfysiologi: leppene, tennene, tungen, ganeseilet. Øvelser i fritt foredrag.
- 2.år: Ballader og folkeviser. Dikt i forskjellige rytmer. De dramatiske grunngeberder. "Dionysiske" og "apollinske" dikt. Rimformer. Forskjellen mellom resitasjon, deklamasjon og konversasjon (epikk, lyrikk og dramatik).
- 3.år: Innstudering av dramatiske monologer/dialoger fra Henrik Ibsens dramaer. Prosa, herunder inndeling av hoved- og bisetninger, pausering, dynamikk og tempo. Moderne dikt. Dikt av Rudolf Steiner.

Arbeidsform.

2 ukentlige fagtimer. Praktiske øvelser og resitasjon i grupper og enkeltvis.

Kor- og sangøvelser

Mål

Studentene skal i løpet av utdannelsesstiden føres gjennom musikkens forskjellige stilepoker. Gjennom en- og flerstemmig korsang skal de lære å kjenne musikkklærens praktiske konsekvens, intervaller, harmonier, kontrapunkt m.m. De skal også få øvelser i stemmebruk, puste- og sangteknikk.

Innhold

F.eks. enstemmige gregorianske hymner, madrigaler, korverk av Bach, Mozart, Beethoven, Schubert, Bruckner, Brahms, Bartok, Grieg, Sparre Olsen m.fl.

Arbeidsform

Klassene har fellesundervisning og deles inn i mindre grupper på tvers av klassetrinn etter behov. Ukentlig time- og periodeundervisning. Deltagelse ved markeringer og høytideligheter.

Formtegning

Mål

Gjennom dette faget skal studenten utvikle sin sans for proporsjoner i en form og få forståelse for hvordan kurver oppstår og forvandles. Evnen til selv å tegne forskjellige former skal oppøves.

Innhold

1.år: Form og rytme.

Bevegelsen i formtegningen i forhold til iakttakelse, hukommelse og tenkning.

Det romlige og det temporale. Plastiske og musikalske formkrefter.

Arbeidsform

Undervisningen foregår i samlet klasse. Den omfatter en teoretisk og en praktisk del. Periodeundervisning.

Kostymer og lysdesign

Mål

Studentene skal lære hvilken sammenheng det er mellom det kunstneriske uttrykket i et stykke, fargevalget på kostymene og bruken av scenebelysning.

Innhold

4.år: Studentene innføres i hvordan man syr kostymer. Innføring i scenebelysningen som stemningsskapende element. Forholdet mellom belysning og bevegelse.

Arbeidsform

Undervisningen foregår i samlet klasse. Periodeundervisning i sammenheng med utarbeidelsen av diplomforestillingen.

TEORETISKE FAG

Generelt

De teoretiske bifagene skal gi en allmenn bakgrunn for de områder eurytmien berører. Videre skal de gi kunnskaper og muliggjøre en faglig fordypning som er nødvendig for en selvstendig utforming av eurytmiske oppgaver.

Musikklære

Mål

Gjennom musikklæren skal studentene "begripe hva det er ved musikken som griper dem." Studentene skal få forståelse for og kjennskap til de ulike elementer i musikken, og den lovmessighet som ligger til grunn for oppbygningen i en komposisjon, f.eks. formlære; så som fugeteknikk og sonateteknikk. Dette er en nødvendig forutsetning for en forståelse av arbeidet med toneeurytmi. Gjennom analyse av musikkverk legges også grunnlaget for en selvstendig utforming av toneeurytmiske stykker.

Innhold.

- 1.år: A. Note- og hørelære. Kvintsirkelen.
- 2.år: B. Harmoni- og hørelære. Intervaller.
- 3.år: C. Formlære. Analyse.

Arbeidsformer

2 ukentlige fagtimer. Forelesning, selvstendige oppgaver, praktiske øvelser med klaver, den menneskelige stemme, rytmiske instrumenter m.m.

Musikkhistorie

Mål

I løpet av 2 år skal studentene få en innføring i musikkens utvikling sett i sammenheng med menneskets bevissthetsutvikling.

Innhold

- 2.år: A. Fra gresk musikk til barokk.
B. Fra barokk til romantikk.
- 3.år C. Fra impresjonismen til moderne musikk.

Arbeidsform

Periodeundervisning, forelesning med musikkdemonstrasjoner.

I tillegg kommer de selvstendig utarbeidete komponistbiografier. (alternerende med dikterbiografier).

Litteraturhistorie

Mål

Studenten skal få et overblikk over sentrale trekk i norsk litteratur- og verdenslitteraturen gjennom tidene. Faget skal fremme allmenn forståelse for diktekunsten og dens utvikling sett i sammenheng med menneskehetens bevissthetsutvikling. Gjennom studiet skal studenten også få hjelp til å finne egnede dikt o.l. til eurytmisk utarbeidelse og fremførelse.

Innhold

- 1.år: En oversikt over norsk litteratur fra norrøn tid til i dag.
(I tillegg til denne oversikt vil 1.års- studentene i de ukentlige biografitimer legge frem norske dikterbiografier sammen med korte utdrag av deres produksjon.)
- 2.år: Homer, greske tragedier, norsk og europeisk lyrikk.

3.år: Shakespeare, scener fra Goethes Faust gjennomgåes.
Moderne litteratur. Teaterhistoriske betraktninger.

Arbeidsform

Inngår som en del av språkformingsundervisningen.

Metrikk og poetikk

Mål

Faget skal gi studentene forståelse og opplevelse av de forskjellige rytmer, versemål og andre lyriske elementer, samt kjennskap til ulike dikttyper, slik at de kan utarbeide eurytmiske oppgaver ut fra diktningens egne lovmessigheter.

Innhold

2.år A. Versemål og rimformer, rytmer, metaforer og diktformer.

Arbeidsform

Undervisningen foregår i samlet klasse og vil delvis være knyttet til resitasjon.
Periodeundervisning.

Kunsthistorie og estetikk.

Mål

Studiet skal gi en bakgrunn for utviklingen av den kunstneriske uttrykksform gjennom tidene og en innføring i arkitekturens, billedhuggerkunstens og maleriets historie. Det legges vekt på at studenten skal få en forståelse for utviklingsprosessen innen disse kunstarter, og et innblikk i hvorledes et kunstverk er bygget opp komposisjonelt. Av særlig interesse er også fremstillingen av den menneskelige skikkelse, fordi dette er en hjelp til å leve seg inn i de forskjellige stilepokers bevegelsesuttrykk.

Innhold

1.år: A. De førkristne kulturer frem til renessansen.
2.år: B. Fra renessansen til moderne tid
3.år: C. Goetheanisme

Arbeidsform

Undervisningen foregår i samlet klasse ved forelesning, billedanalyse og samtale.
Periodeundervisning.

Anatomi

Mål

Studiet skal gi studenten kunnskaper om den menneskelige kropp, de indre organer og deres rytmiske funksjoner, slik at de får en større forståelse for det fysiske grunnlag for eurytmien. Samtidig blir grunnlaget lagt for en eventuell videreutdanning til helseeurytmien.

Innhold

1.år: A. Skjelettet, strupehodet
2.år: B. Embryologi.
3.år: C. Muskelmennesket, øret.

Arbeidsform

Undervisningen foregår i samlet klasse og innebærer også plastisering og en del tegnearbeid.
Periodeundervisning.

Astronomi

Mål

Studiet skal gi kunnskaper om stjernenes og planetenes bevegelser, både fra et heliosentrisk og et geosentrisk standpunkt, samtidig som forestillingsevnen m.h.t. himmellegemenes bevegelser skolerer.

Innhold

1.år : A. Solens og månens daglige og månedlige omløp. Sol- og måneformørkelser.
Soluret. Fiksstjernene. Planetenes bevegelser i dyrekretsen.

Arbeidsform

Undervisningen gis i samlet klasse. Når været tillater det, foretas observasjoner under åpen himmel. Periodeundervisning.

PEDAGOGISK/PRAKTISKE FAG

Generelt

De pedagogisk/praktiske fagene har til oppgave å gi en allmenn innføring i det antroposofiske menneskesyn som ligger til grunn for eurytmien og Steinerpedagogikken, samt gi en oversikt over undervisningsmetodikken for de forskjellige alderstrinn. Gjennom praksisperiodene vil studenten få erfaring i og forståelse for hvorledes dette fungerer i praksis.

Det pedagogiske aspekt er en integrert del av all undervisning.

Ledelse av øvelsestimene, som gir erfaring i oppbygging og gjennomføring av eurytmimer, er ikke medregnet i det samlede timetall.

Menneskekunnskap/Antroposofi

Mål

Gjennom studiet av Rudolf Steiners skrifter skal studenten arbeide seg frem til en forståelse av de tanker som ligger til grunn for det antroposofiske menneskebilde, som eurytmi og Steinerpedagogikk henter sine impulser fra. Studiet skal dessuten oppøve studentens selvstendige tenke- og vurderingsevne og fremme en spørrende, forskende holdning i forhold til menneskets vesen i videste forstand.

Innhold

- 1.år: A. Antroposofi i hverdagslivet, biografier, den individuelle indre skoleringsvei.
De grunnleggende begreper fra Rudolf Steiners "Teosofi" gjennomarbeides ved lesning, selvstendige referater og samtaler.
- 2.år: B. Kapitler fra "Vitenskapen om det skjulte" gjennomgås på samme måte.
- 3.år: C. Rudolf Steiners "Frihetens filosofi" studeres i sin helhet.
- 4.år: D. Bearbeidelse av "Allmenn menneskekunnskap" av Rudolf Steiner.

Arbeidsform

Studiet er lagt opp som et gruppearbeid, og er basert på studentenes aktive deltagelse. Ukentlige fagtimer.

Pedagogisk eurytmi og metodikk.

Mål

Studiet skal gi en innføring i Steinerskolens pedagogiske grunnidé og en forståelse for det enkelte klassetrinns egenart. Det vil gi grunnlaget for å utvikle en aldersrelatert undervisning som står i forhold til barnets sjelelige og motoriske muligheter. Studenten skal få en dypere

forståelse for sammenhengen mellom de enkelte øvelser og alderstrinn, og en innsikt i hvordan disse øvelser kan understøtte barnets sansemotoriske, sosiale og kreative ferdigheter. Evnen til å finne adekvate musikk- og dikteksempler må oppøves og videre må dette gis et eurytmisk bevegelsesuttrykk tilpasset elevenes muligheter.

Innhold

1.år: A. Barnets utvikling fra 0 – 7 år. Pedagogisk/eurytmiske øvelser for dette alderstrinnet.

2.år: B. Barnets utvikling fra 7 - 12 år. Pedagogisk/eurytmiske øvelser for alderstrinnet.

3.år: C. Barnets utvikling fra 13 -16 år. Pedagogisk/eurytmiske øvelser for alderstrinnet.

4.år: D. Barnets utvikling fra 17 -19 år. Pedagogisk/eurytmiske øvelser for alderstrinnet.

Arbeidsform

Undervisningen foregår i samlet klasse, og være av både praktisk og teoretisk art, slik at praksis og teori gjensidig belyser hverandre. Periodeundervisning og ukentlige timer.

Hospiterings- og praksisperioder

Mål

Studentenes møte med skolens virkelighet er en vesentlig del av eurytmiutdannelsen. Gjennom hospitering ved norske Steinerskoler skal studenten få erfaring og forståelse for hvorledes Steinerpedagogikken generelt og eurytmien spesielt, fungerer i praksis. Det legges vekt på hospitering i alle fag.

Ved at studentene møter barn og lærere i Steinerskolene gjør de viktige erfaringer på mange plan. Studentene blir kjent med eurytmiyrkets konkrete arbeidsoppgaver og utfordringer. De får også mulighet til å samtale med erfarne lærere om så vel pedagogikkens idealer som den konkrete skolehverdags innhold.

Praksisperiodene er en integrert del av eurytmistudiet. De enkelte praksisperiodene utformes derfor i samsvar med studiets øvrige innhold. I tilknytning til hospitering og praksisperioder vil studentene ha regelmessig veiledning av skolens øvingslærere.

Innhold

Vårterminen 1.år:

A. *Hospitering* i en barnehage/førskole i 1 uke.

Høstterminen 2.år:

B. *Hospitering* i én klasse på barnetrinnet (2. – 7.klasse) i 2 uker.

Den første praksisperioden har som hovedhensikt å gi studentene en generell innføring i skolelivet og la dem møte barn på ulike alderstrinn. Studentenes oppmerksomhet rettes mot rammen rundt undervisningen: Klasserommets utforming, klassens vaner, bruk av materiell og lærerens arbeid før og etter timene. Det er ikke et krav at studenten selv underviser, men dersom forholdene ligger til rette, er det ønskelig at studenten påtar seg enkle pedagogiske oppgaver. Studenten bør også i størst mulig grad få praktiske oppgaver i timene og i friminuttene, slik at hun/han ikke blir et «fremmedlegeme» i klassen. Studenten skal lære seg de sanger, vers o.l. klassen arbeider med.

Studenten følger en klasse i Kunstfagsundervisningen og påfølgende fagtimer. Han/hun anbefales å besøke også andre klassetrinn dersom forholdene tillater det. Etter endt hospitering leveres en skriftlig rapport inneholdende observasjoner og beskrivelse av:

- skoledagens oppbygning,
- undervisningens rytmiske forløp
- én elevobservasjon

Studentene gir en muntlig fremleggelse av erfaringer og opplevelser fra hospiteringen.

Vårterminen 2.år:

C. Hospitering i eurytmiundervisning på barnetrinnet (1. – 6.klasse) i 2 uker.

Deltakelse i undervisning ukentlig for å oppleve progresjonen i faget over tid. Studenten deltar aktivt i undervisningen men har ikke ansvar for den. Oppgavestillinger i forlengelse av den teoretiske gjennomgang. Rapport fra hospiteringen må inneholde følgende momenter:

- eurytmitimens oppbygning
- innføring og bearbeidelse av de enkelte øvelser
- veksel mellom form og bevegelse
- observasjon av barnets motoriske og sosiale ferdigheter.

Høstterminen 3.år:

D.. Hospitering og praksis i Kunstfag og i eurytmiundervisningen (1.-10.klasse) i 3 uker.

I denne perioden legges hovedvekten på integreringen av eurytmi i forhold til andre fag.

Studentene skal gjøre sine første erfaringer innen undervisning med en avgrenset eurytmisk oppgave. Det er ønskelig at studenten har sin praksis mest mulig i samme klasse.

I samråd med øvingslæreren skal studenten bruke tiden til å sette seg inn i det fagstoffet som bearbeides i eurytmitimene og skrive en betraktning over denne undervisningens faglige innhold og dens pedagogiske verdi i forhold til barnas alder og de konkrete forhold i klassen. Studenten kommer tidlig i kontakt med øvingslæreren og får vite hva hun/han skal undervise. Denne undervisningen blir forberedt før praksisperioden. Studentene skal gi et muntlig referat og levere en skriftlig rapport inneholdende:

- barnebeskrivelse: kognitive, motoriske og sosiale ferdigheter
- observasjon av undervisningen: timens oppbygning og dynamikk, forholdet mellom elev- og læreraktivitet.
- erfaringer fra egen undervisning.

Studenten skal sette ord på hva hun/han lærte med hensyn til forberedelse og fremleggelse for barna.

Høstterminen 4.år:

E. Hospitering og praksis i eurytmiundervisningen fra 1.klasse til 3. videregående i 3 uker.

I tillegg til observasjon; ta ansvar for større deler av eurytmiundervisningen. Dette utarbeides i samråd med den enkelte øvingslærer. Rapporten skal denne gang inneholde beskrivelse av:

- klassen man har undervist
- undervisningsopplegget
- valg av undervisningsstoff
- gjennomføringen av undervisningen og bearbeidelsen av denne.

Refleksjoner over faglig innhold og pedagogiske erfaringer avrunder rapporten.

Arbeidsform

Studenten vil følge Steinerskolens daglige undervisningstid, enten gjennom flere uker, eller ved ukentlige besøk i 2.- 3. og 4. studieår. Studenten vil først observere, siden delta for så selvstendig å lede undervisningen. Hospitering og praksisperioder avsluttes med en muntlig fremleggelse og innlevering av en skriftlig rapport.

Tilretteleggelse og utforming av eurytmiprogram for barn.

Et program utarbeides med henblikk på turné til Steinerskoler. Alt fra organisering av turnéen til valg av program gjøres av studentene under veiledning av faglærere. Turnéen varer 1 – 2 uker. Det gis en muntlig evaluering av alle ledd i prosessen frem til oppførelse og av gjennomføringen av denne.

Ledelse av øvingstimer

Mål og innhold (alle 4 år)

Gjennom ledelse av øvingstimer skal studenten få praktisk erfaring i det å forberede og gjennomføre en eurytmitime. I øvingstimene bearbeides eurytmiske grunnøvelser og det stoff som er blitt gitt i undervisningstimene. Studentene utvikler evne til å bygge opp en øvingstime, å lede i aktivt og lyttende samspill med medstudentene, være kunstnerisk skapende i forhold til stoffet, lede en øvingsprosess på en fruktbar måte og disponere tiden i forhold til stoffmengden som skal bearbeides.

Arbeidsform

Studentene har ansvar for øvingstimene en uke av gangen. I samtaler med klassen evalueres øvingstimene jevnlig og studentene får videre veiledning av faglærer.

STUDIELITTERATUR

Innledning

Eurytmi er et utøvende fag. Den grunnleggende litteraturen er skrevet av Rudolf Steiner og de eurytmister som var pionerer. Rudolf Steiners åndsvitenskap krever stor studieintensitet og vil derfor mengdemessig være begrenset. En viktig del av studiet består av å finne dikt og musikkstykker til kunstnerisk utforming. Alt materialet som gjennomleses i denne sammenheng er det ikke mulig å dokumentere i denne listen.

1. studieår

Eurytmi

Obligatorisk litteratur:

Tidsskriftet Steinerskolen	Temahefte eurytmi (1987/4) 60 sider
Lory Maier – Smits	Die Entstehung und Entwicklung der Eurythmie (1998) s.8-27, 31-33, 91 – 96, 26, 52 sider
Elena Zuccoli	Aus der Toneurythmiearbeit an der ersten Eurythmieschule in Stuttgart 1922 – 24. 38 sider
Magdalene Siegloch	How the new art of Eurythmy began, (1993) 170 sider
Egil Bakka	Europeisk dansehistorie (1997) 250 sider

Anbefalt litteratur:

Elena Zuccoli	Eine Autobiographie (1999) 181 sider
Cara Groot	Die eurythmische Botschaft von Hellas (2003) 77 sider

Språkforming/Metrikk og poetikk/Litteraturhistorie

Obligatorisk litteratur:

André Bjerke	Versekunsten (1980) 90 sider
Aristoteles	Om diktekunsten (1969) 90 sider

Rudolf Steiner   Methodik und Wesen der Sprachgestaltung (1983), s.1-72, 72 sider
 Dikter- eller musikerbiografi til muntlig fremleggelse ca 300 sider

Anbefalt litteratur:

Einar Lundeby/Ingvald Torvik Språket vårt gjennom tidene(1967) 125 sider

Musikklære/historie

Obligatorisk litteratur:

Finn Benestad   Musikklære (1980) side 1 – 19, 35 – 46, 70 – 104, 54 sider

Overgaard   Den vestlige verdens musikk(1963)Side 1 – 59. 58 sider

Jon- Roar Bjørkvold   Det musiske menneske (1989), s11-129, 118 sider

Anbefalt litteratur:

S. Hagerup Bull   Musikkens verden (1951) 1600 sider

Anatomi

Obligatorisk litteratur:

Arve Mathisen   Om skjelettet; Kompendium, 14 sider

John Raynes   Anatomi for kunstnere (1979) S. 6-61, 55sider

Anbefalt litteratur:

Jeno Barcsay   Anatomi for kunstnere (1987) 319 sider

L.F.C.Mees   Das Menschliche Skelett (1981) 116sider

Astronomi

Obligatorisk litteratur:

Ringnes   Klassisk og moderne astronomi (1978) s.42 – 49, 55 – 64, 85,86
 18 sider

Kunsthistorie

Obligatorisk litteratur:

Bente Kiilerich   Gräsk skulptur (2002) 100sider

Anbefalt litteratur:

E.H.Gombrich   Verdenskunsten (2003) 670 sider

Menneskekunnskap/Antroposofi

Obligatorisk litteratur:

Rudolf Steiner   Hvordan når man til erkjennelse av de høyere verdener (1990)
 200 sider

Anbefalt litteratur:

Rudolf Steiner   Pedagogisk ungdomskurs (1994) s.7 – 165, 158 sider

Rudolf Steiner   Teosofi(1972) s.17 – 190. 173 sider

Pedagogikk/Metodikk

Obligatorisk litteratur:

Grünelius, Elisabeth   Oppdragelse i tidlig barndom (1979) 59 sider

Anbefalt litteratur:

Rudolf Steiner   Kunsten å undervise (1978)

Karl Brodersen   Underveis (1997)

Arve Mathisen   Barnets verden (1994) 170 sider

2. studieår

Eurytmi

Obligatorisk litteratur:

- Rudolf Steiner Eurytmi som synlig sang(1984) 1. - 3. foredrag, 108 sider.
 Rudolf Steiner Eurytmi som synlig språk(1984) 5.6.8.og14 foredrag 60sider
 Lory Maier – Smits Die Entstehung und Entwicklung der Eurythmie
 (1998) s.34 – 47, 60 – 65, 18 doble sider, 36 sider
 Cara Groot Marie Savitch (1989) 192 sider

Anbefalt litteratur:

- Wolfgang Veit Else Klink

Språkforming

Obligatorisk litteratur:

- Rudolf Steiner Norsk lyrikkantologi ca.200 sider
 Sprachgestaltung und Dramatische Kunst (1981) Utdrag fra 400 sider
 Bjørklund, Haakonsen Å lese dikt (1966) 123 sider
 Biografiarbeid Goethe/Schiller/R. Steiner/ M. Steiner 400 sider

Anbefalt litteratur:

- Rudolf Steiner Methodik und Wesen der Sprachgestaltung (1983), s.72-129, 57 sider
 Edvard Beyer (red.) Norsk litteraturhistorie, aktuelle utdrag fra 6 bind
 Dag Gundersen Språkvett (2001) 390 sider

Musikklære/historie

Obligatorisk litteratur:

- Finn Benestad Musikklære (1980) s. 60 – 70, 104 – 114, 130 – 137, 27 sider
 Overgaard Den vestlige verdens musikk(1963) s. 64-134. 70sider
 Jon- Roar Bjørkvold Det musiske menneske (1989), s.133- 263, 130 sider
 Peter Bastian Inn i musikken (1988) 185 sider

Anbefalt litteratur:

- S. Hagerup Bull Musikkens verden (1951) 1600 sider

Anatomi

Obligatorisk litteratur:

- Gyldendahls store legeverk (1985) aktuelle kapitler
 Rudolf Steiner Medisinske kurs, aktuelle kapitler

Kunsthistorie

Obligatorisk litteratur:

- Rudolf Steiner Människan och konsterna (1995) s. 13 – 54, 41 sider.
 Bente Kiilerich Gråsk skulptur (2002) 100sider

Anbefalt litteratur:

- E.H.Gombrich Verdenskunsten (2003) 670 sider

Menneskekunnskap/Antroposofi

Obligatorisk litteratur:

- Rudolf Steiner Vitenskapen om det skjulte (1987) s.71 – 178. 107sider.

Hans-Ulrich Kretschmer Hören mit den Herzkräften (2001) 76 sider

Astronomi

Obligatorisk litteratur:

Ringnes Klassisk og moderne astronomi (1978) s. 42 – 49, 55 – 64, 85,86. 18 sider

Anatomi

Obligatorisk litteratur:

John Raynes Anatomi for kunstnere(1979) s.62-107, 45 sider

Anbefalt litteratur:

Jeno Barcsay Anatomi for kunstnere (1987) s. 60 – 82, 136 – 165, 196 – 241. 96 sider.

Kunsthistorie

Obligatorisk litteratur:

Rudolf Steiner Människan och konsterna (1985) s. 55 – 90. 35 sider

Rudolf Steiner Goethe som far til en ny estetikk(1987)22 sider

Bente Kiilerich Gräsk skulptur(2002) 140 sider

Anbefalt litteratur:

Søren Kjörup Kunstens filosofi. En indføring i Æstetik (2000) 200 sider

E.H.Gombrich Verdenskunsten (2003) 670 sider

Menneskekunnskap/Antroposofi

Obligatorisk litteratur:

Rudolf Steiner Frihetens filosofi (1992) 285 sider

Dan Lindholm På menneskevei (1981) 178 sider

Anbefalt litteratur:

Rudolf Steiner Mennesket som samklang av det skapende, formende og dannende verdensord (1981) 213 sider

Rudolf Steiner Hvordan kan vår tids sjelelige nød overvinnes?(1999) 42 sider

Pedagogikk/metodikk

Obligatorisk litteratur:

Rudolf Steiner Oppdragelsen og tidens åndsliv /1986) 8.-14. foredrag 90 sider

Rudolf Steiner Livsbetingelser for fremtidens oppdragelse (1996) 101 sider

Rosemaria Bock Die Toneurythmie in der Pädagogik. (1995) 61 sider

Vera Gyllenhammer Kompendium, Eurytmi i skolen, 126 sider

Pedagogisk øvelse Foredrag; Hva er eurytmi? Selvvalgt litteratur ca.200 sider

Anbefalt litteratur:

Bock/Bardt Erziehung durch Eurythmie (1982) 74 sider

Nora von Baditz Über die Pädagogische Eurythmie für Unterrichtende(1982) 35 sider

4. studieår

Diplomoppgave

Obligatorisk litteratur: Inntil 1000 sider

Eurytmi

Obligatorisk litteratur:

Rudolf Steiner Eurytmi som synlig språk (1990) 247 sider
 Eurytmi som synlig sang (1984) 1. - 8. foredrag 128 sider
 Lea van der Pals Människan musikk (1981) 82 sider.
 Annemarie Dubach- Donath Grundelemente der Eurythmie (1981) 318 sider

Anbefalt litteratur:

Werner Barfod Tierkreisgesten und Menschenwesen(1998) 200 sider

Antroposofi

Obligatorisk litteratur:

Rudolf Steiner Allmenn menneskekunnskap som grunnlag for pedagogikken. (1998)
 Side 17 – 104. 87 sider

Pedagogikk/metodikk

Obligatorisk litteratur:

Rudolf Steiner Det metodisk-didaktiske (1980) 1., 2., 3. og 6. foredrag, 50 sider
 Rudolf Steiner Meditativ gjennomarbeidet menneskekunnskap (1982), 3. foredr., 8 sider
 Molly von Heider Come unto these yellow sands (1984) s. 171 – 199. 28 sider
 Sylvia Bardt Eurythmie als menschenbildende Kraft (1998) 130 sider

Anbefalt litteratur:

Svein Bøhn Å tenne en ild (1997) 128 sider

*****